

ВИКТОР ПЕЛЕВИН

ЖЪЛТАТА СТРЕЛА

Превод от руски: Иван Попов, 1996

chitanka.info

12

Андрей се събуди от обичайния утринен шум — бодрите разговори на опашката за тоалетната, изпълнила вече коридора, отчаяният детски плач зад тънката стена и близкото хъркане. Няколко минути той опита да се бори с настъпващия ден, но тогава заработи радиото. Засвири музика — струваше му се, че я преливат в ефира от огромния казан на някоя столова.

— Най-важното е — каза невидимият високоговорител съвсем близо до главата му — с какво настроение влизате в новото утро. Нека днешният ви ден бъде лек, радостен и пронизан със слънчеви лъчи — това ви пожелава естонската певица Гуна Тамас.

Андрей спусна крака на пода и напипа обувките си. На съседния диван похъркваше Пьотър Сергеевич — ако се съди по енергичните движения на гърба и задника му, покрити от чаршаф с триъгълни сини печати, той смяташе да прекара в обятията на Морфей още не по-малко от час. Очевидно нито утринният привет на Гуна Тамас, нито коридорните гласове смущаваха Пьотър Сергеевич, но неговата въздушна ризница не можеше да помогне на другите, и новият ден за Андрей безвъзвратно започна.

След като се облече и изпи половин чаша студен чай, той откачи от кукичката кърпата с избродиран двуглав петел, взе чантичката си с тоалетни принадлежности и излезе в коридора. Последен на опашката пред тоалетната стоеше брадатият планинец на име Авел — кой знае защо на голямото му кръгло лице днес го нямаше обичайното благодушие, и дори четката за зъби, стърчаща от юмрука му, приличаше на къс кинжал.

— Аз съм след теб — каза Андрей, — а сега ще отида да изпуша една цигара, става ли?

— Не преживявай — мрачно каза Авел. Когато тежката врата с дълбоко изрязан надпис „Локомотив — шампион“ и малко наплюто прозорче щракна зад Андрей, той си спомни, че цигарите му свършиха още вчера. За щастие веднага зад вратата седеше комарджията, около

когото стояха няколко човека. Андрей изпроси една „пътна“ от един от зрителите и застана наблизно.

Комарджията беше стар и сбръчкан, приличаше на умираща маймуна, и някоя празна кутия от бира за милостиня би му подхождала къде-къде повече, отколкото трите кафяви пластмасови чашки, които той бавно местеше по парчето картон. Впрочем някой би могъл да го сметне за патриарх и учител — неговите асистенти бяха много внушителни и едрогабаритни. Те бяха двама, с еднакви червеникави якета, ушити от китайските политзатворници от адски скапана кожа; караха се твърде правдоподобно, бутаха се взаимно в гърдите и поред печелеха от наставника си новички петхилядни хартийки, които той им подаваше мълчаливо и без да вдига очи.

Андрей се дръпна настрани и се облегна на стената до прозореца. От радиото бяха познали — денят наистина бе слънчев. Наклонените жълти лъчи понякога докосваха привдигащата се плешивина на комарджията, кичурите от остатъци сива коса на главата му за миг се превръщаха в сияещ ореол, и неговите манипулации над картонения лист започваха да приличат на свещенодействие от някаква забравена религия.

— Ей — каза единият от асистентите, надигайки глава, — какво димиш? Тук и без това няма въздух.

Андрей не отговори. Може да напиша писмо във вестника, помисли си той — така и така, братя и сестри, при нас вече и въздуха го откъснаха.

— Глух ли си? — повтори асистентът и окончателно се изправи. Андрей отново премълча. Асистентът не бе прав по всички понятия — територията тук беше чужда.

— Тука има топче, тука нема топче — проскърца изведнъж комарджията.

Очевидно това беше условен знак — асистентът разбра всичко, махна с глава и веднага се върна към прекъснатата караница с партньора си. Андрей дръпна за последен път и хвърли угарката под краката им.

Опашката тъкмо бе свършила. Авел беше изчезнал някъде и пред Андрей оставаше само една жена с бебе в ръце. Обратно на очакванията му те се оправиха много бързо.

Като затвори вратата след себе си, Андрей пусна водата, погледна лицето си в огледалото и помисли, че за последните пет години то не толкова е остаряло, а по-скоро е загубило актуалност, както я загубиха клош-панталоните, трансцеденталната медитация и групата „Fleetwood Mac“. В последно време бяха на мода съвсем други лица, в духа на предвоенното време, 30-те години, от което се набиваха в очи множество отиващи надалеч изводи. Андрей остави тези изводи да отиват натам сами, изми се и тръгна обратно.

Пьотър Сергеевич вече се бе събудил и седеше до масата, почесваше се и прелистваше стария брой на „Път“, който вчера Андрей взе от един циганин срещу кутия от бира, но така и не седна да го чете.

— Добро утро, Андрей! — каза Пьотър Сергеевич и заби пръст във вестника. — Виж какво пишат: съществуването на снежния човек може да се смята за документално доказано.

— Добро утро, Пьотър Сергеевич — каза Андрей. — Това са глупости. Вие пак хъркахте цяла нощ.

— Лъжеш. Наистина ли?

— Наистина.

— А ти свиркаше ли?

— Свирках, свирках — каза Андрей. — И още как. Само че без полза. Вие, щом се обърнете по гръб, веднага почват да хъркате, а после вече всичко е безполезно. По-добре се връзвайте, за да лежите настрани през цялото време. Помните ли как се връзвахте миналата година?

— Помня — каза Пьотър Сергеевич. — Тогава бях по-млад. Сега няма да мога да заспя така. Ама че беда. Това е от нервите. Нали аз, Андрюша, по-рано, преди тези ебани реформи, никога не хърках. Е, ще измислим нещо.

— Какво още пишат? — попита Андрей, кимайки към вестника; преди Пьотър Сергеевич да започне да си спомня как е било преди реформите, на мислите му трябваше да бъде дадена някаква друга насока.

Местейки пръст по зеленикавия лист и ругаейки еднообразно, Пьотър Сергеевич почна да преразказва уводната статия, и Андрей, кимайки и задавайки въпроси, взе да обмисля плановете си за деня.

Първо трябваше да закуси, а после трябваше да се отбие при Хан — при него имаше някаква мътна работа.

Ресторантът, дълго и тясно помещение с десетина неудобни масички, беше още празен, но вече миришеше на изгоряло, при това изглежда бе изгоряло нещо развалено. Андрей седна на обичайното си място до прозореца, с гръб към касата, и примижавайки от слънцето, погледна в менюто. Там имаше само пшенична каша, чай и азърбайджански коняк. Андрей улови с поглед келнера и утвърдително кимна. Келнерът показа с пръсти нещо малко, около сто грама, и въпросително се усмихна. Андрей завъртя отрицателно глава.

Горещата слънчева светлина падаше върху покривката, цялата в лепкави петна и трохи, и Андрей изведнъж си помисли, че за милиони лъчи това е истинска трагедия — да започнат пътя си от повърхността на слънцето, да прелетят през безкрайната пустота на космоса, да пробият многокилометровото небе — и всичко това само за да угаснат върху отвратителните останки от вчерашната супа. А нали спокойно можеше тези странично падащи през прозореца жълти стрели да притежават съзнание, надежда за по-добро бъдеще и разбиране на безпочвеността на тези надежди — тоест също като човека да имат на разположение всички необходими за страданието ингредиенты.

„Може би самият аз изглеждам на някого като също такава жълта стрела, паднала на покривката. А животът е просто мръсното стъкло, през което летя. И ето аз падам, падам, вече дявол знае колко години падам към масата пред чинията, а някой гледа менюто и чака закуската си...“

Андрей вдигна очи към телевизора в ъгъла и видя някакво трептящо лице, беззвучно отварящо уста пред три кафяви микрофона. После камерата се завъртя и показа двама души, които яростно се блъскаха пред другия микрофон, с безсрамен фройдизъм дърпайки се един друг за еднаквите червени вратовръзки.

Доиде келнерът и остави закуската на стола. Андрей погледна в алуминиевата чиния. Там имаше пшенична каша и разтопено парче масло, приличащо на малко слънце. На Андрей никак не му се искаше

да яде, но си спомни, че следващия път ще попадне тук в най-добрия случай вечерта, и стоически започна да гълта топлата каша.

Появиха се първите посетители и ресторантът постепенно се изпълни с техните гласове — Андрей имаше усещането, че всъщност тишината си остана ненарушена, просто освен нея се появиха няколко привличащи вниманието дразнителя. Тишината приличаше на пшеничната каша в чинията му — също като нея беше гъста и тръпчива; тя деформираше гласовете, които на нейния фон звучаха отривисто и истерично. На съседната маса високо заговори за снежния човек, когото някаква изкуфяла бабичка била видяла вчера. Андрей отначало се вслушваше в разговора, а после престана.

Срещу него седна румен белокоп мъж в строг черен кител с малки сребърни кръстчета на реверите.

— Приятен апетит — каза той, усмихвайки се.

— Оставете — каза Андрей.

— Защо сте толкова мрачен? — учудено попита съседът.

— А вие защо сте толкова весел?

— Аз не съм весел — каза съседът, — аз съм радостен.

— Е, и аз също — каза Андрей — не съм мрачен, а замислен.

Седя и размишлявам.

Като дояде кашата, той придърпа към себе си чашата с чай и се зае да разбърква захарта. Съседът продължаваше да се усмихва. Андрей помисли, че той отново ще заговори, и почна да върти лъжичката по-бързо.

— Да се мисли, а понякога и да се размишлява — каза съседът, правейки дирижиращо движение с ръка, — разбира се, е полезно, а в живота твърде често и необходимо. Но всичко зависи откъде този процес, така да се каже, води началото си.

— Какво — попита Андрей, — различни места ли има?

— Вие сега иронизирате, а такива, между другото, наистина има. Случва се понякога, че човек се мъчи сам да реши някакъв проблем, макар че той е решен още преди хиляди години. А той просто не знае за това. Или не разбира, че именно това е неговият проблем.

Андрей допи чая си.

— Може — каза той — това наистина да не е негов проблем.

— Всъщност всички ние имаме един и същ проблем. Само че гордостта и глупостта ни пречат да признаем това. Човек, дори да е

много добър, винаги е слаб, ако е сам. Той се нуждае от опора, от нещо, което да направи съществуването му смислено. Той има нужда да вижда отблясък на висша хармония във всичко, което върши. Във всичко, което вижда наоколо ден след ден.

Той посочи с пръст към прозореца. Андрей погледна натам и видя гора, далеч зад която, на самия хоризонт, се издигаха в небето три огромни, кафяви от ръждата комини на някаква електростанция или завод — те бяха толкова широки, че повече приличаха на гигантски чаши. Андрей се засмя.

— Какво? — попита съседът.

— Знаете ли — каза Андрей, — сега си представих един огромен мужик с хармоника, висок до небето, но съвсем тъп и пиян. Той свири на хармониката си и пее някаква неприлична песен, вече много дълго време. А хармониката е цялата омазнена и блести. И когато долу виждат всичко това, го наричат отблясък на висша хармония.

Съседът леко се намръщи.

— Всичко това не е ново, знаете ли — каза той. — Йерархията на демиурзите, несъвършения уродлив свят и така нататък, ако ви интересува историческият паралел. С една дума, гностицизъм. Но нали той никога няма да ви направи щастлив, разбирате ли?

— Само това оставаше — каза Андрей, — такива страшни думи. А кое ще ме направи щастлив?

— Пътят към щастието е само един — тежко каза съседът и зачовърка с вилицата в чинията си, — да намериш смисъл във всичко това и да се подчиниш на великия замисъл. Чак тогава ще започне истинският живот.

Андрей искаше да попита на чий именно замисъл трябва да се подчини и на кой от замислите, но помисли, че в отговор на този въпрос събеседникът непременно ще му пъкне в ръката някаква брошура, и премълча.

— Може и да сте прав — каза той, ставайки от масата, — благодаря за беседата. Извинете, просто от сутринта съм в лошо настроение. Вие, виждам, сте много образован човек.

— Нали работата ми е такава — каза съседът. — Благодаря ви. А ето това вземете за спомен.

Съседът му подаде малка цветна книжка, на корицата на която бе нарисувано неправдоподобно розово ухо, в което влиташе сияеща —

очевидно от отблясъка на висшата хармония — метална нота с две крилца, примерно дванайсети калибър. Андрей поблагодари, пхна книжката в джоба си и тръгна към изхода.

Той нямаше какъде да закъснее, но все пак вървеше бързо, закачайки от време на време с извинения някой от множеството хора, обикалящи, както винаги по това време на деня, по тесните коридори. Те гледаха през прозорците, усмихваха се и на лицата им трептяха петна слънчева светлина. Кой знае защо имаше необичайно много млади, но надебелели жени в турски анцузи — около тях се въртяха мълчаливи деца, заети с безсистемно изучаване на заобикалящия ги свят. Понякога до тях се появяваха мъже с размъкнати потници; в ръцете си много от тях държаха бири.

Андрей усещаше, че настъпващият ден вече го е завъртял и го принуждава да мисли за много неща, които изобщо не го интересуват. Но нямаше какво да се прави — гласовете и звуците от околното пространство безпрепятствено проникваха в главата му и вътре почваха да се въртят като топчета в барабан за лотария, ставайки за известно време негови собствени мисли. Отначало всичко изпълваха носещите се от невидимите високоговорители инфернални частушки, после се наложи да мисли за някоя си Надежда, при която ще дойдат след отбой, после започнаха да предават прогнозата за времето и Андрей се загледа в преминаващите покрай него прозорци, зад които трябваше да се усили южният вятър. Няколко пъти той заобикаляше групички хора, наведени над походния олтар на поредния комарджия — най-много го учудваше това, че всички комарджии и асистентите им много си приличаха един на друг и дори се обясняваха с един и същ южен акцент, сякаш бяха особена народност, където от детството изучаваха изкуството да крият дунапреновото топче под мръсния нокът на палеца и да местят по картона трите преобърнати чашки. Минаха още няколко минути и Андрей накрая се спря пред вратата от жълтеникава пластмаса с цифрата „XV“ и драскотина, приличаща на обърната нагоре стрела.

Хан беше сам — той седеше до масата, сърбаше чай и гледаше през прозореца. Както обикновено, беше облечен с черен тренировъчен анцуг с надпис „Angels of California“, който винаги предизвикваше у Андрей леки съмнения по повод на калифорнийските ангели. Андрей забеляза още, че Хан отдавна не се беше бръснал и бе

заприличал на Тосиро Мифуне, превъплъщаващ се в поредния образ — още повече, че поради примеса на монголоидна кръв очите му бяха също така дръпнати.

— Привет — каза Андрей.

— Привет. Затвори вратата.

— А ако се върнат съседите?

— Няма да се върнат — каза Хан.

Андрей затвори вратата и никелираната ключалка силно щрачна. В него се мярна някакво лошо предчувствие — щракането на ключалката напомняше звука на дръпнат затвор на автомат. После собственият страх му се видя смешен.

— Сядай — каза Хан и кимна към мястото срещу него.

Андрей седна.

— Какво ново? — попита Хан.

— Нищо — каза Андрей. — Мислил ли си някога къде се дянаха последните пет години?

— Защо именно пет?

— Цифрата няма значение — каза Андрей. — Казвам „пет“, понеже лично аз помня себе си отпреди пет години точно същия, като сега. Също така се мотаех навсякъде, гледах настрани, мислех за същите неща. А ще минат още пет години, и ще бъде същото, разбираш ли?.. Какво ме гледаш толкова странно?

— Ей — каза Хан, — ела на себе си.

— Че аз като че ли съм на себе си.

Хан поклати глава.

— Каж ми бързо — проговори той, — какво е жълтата стрела?

Андрей учудено вдигна очи.

— Да, странно — каза той. — Днес в ресторанта си мислех тъкмо за жълти стрели. По-точно, не за жълти стрели, а така. За живота. Знаеш ли, там покривката беше мръсна, а върху нея падаше светлина. Помислих си...

— Я стани.

— Защо?

— Стани, стани — повтори Хан и излезе иззад масата. Андрей се вдигна на крака, и Хан доста грубо го хвана за яката и го раздруса няколко пъти.

— Спомни си — каза той, — защо дойде тук?

— Дръпни си ръцете — каза Андрей, — ти да не се побърка? Минах просто така.

— Къде се намираме ние? Какво чуваш сега? — Андрей отскубна ръцете му от якето си, намръщи се в недоумение и изведнъж разбра, че чува ритмично повтарящо се тракане на стомана в стомана, тракане, което и преди това се чуваше през цялото време, но не стигаше до съзнанието му.

— Какво е това — жълтата стрела? — повтори Хан. — Къде сме ние? — Той обърна Андрей към прозореца и Андрей видя короните на дърветата, носещи се с бясна скорост зад стъклото отляво надясно.

— Е?

— Чакай — каза Андрей. — Чакай. — Той се хвана за главата и седна на дивана. — Спомних си — каза той. — „Жълтата стрела“ — това е влакът, който пътува към разрушения мост. Влакът, в който пътуваме ние.

10

— Сега помниш ли какво ти беше преди? — попита Хан.

— Вече не — каза Андрей. — Само в общи черти. Сякаш нямаше нищо особено. Знаех как се казвам, от кое купе съм — също. Но сякаш това изобщо не бях аз. Чувствах се много странно — сякаш имаше разлика в какъв вагон пътувам. Сякаш във всичко наоколо щеше да се появи повече смисъл, ако покривката в ресторанта беше чиста. Или ако по телевизията показваха други физиономии, разбираш ли?

— Можеш да не обясняваш — каза Хан. — Ти просто за известно време си станал пътник.

Андрей обърна гръб на прозореца и погледна стената на платформата, където имаше панел с два прашни циферблата и надпис „да се проверява на всеки...“ (нататък имаше празно място).

— Аз и сега съм пътник — каза той. — И ти също.

— Нормалният пътник — каза Хан — никога не разглежда себе си като пътник. И затова ако ти знаеш, че си пътник, значи вече не си. На тях никога няма да им дойде в главата, че от този влак може да се слезе. За тях просто нищо друго, освен влака, не съществува.

— За нас също няма нищо друго освен влака — мрачно каза Андрей. — Ако, разбира се, не лъжем сами себе си.

Хан се усмихна.

— Да лъжем сами себе си — бавно повтори той. — Ако ние не лъжем сами себе си, непременно ще ни излъжат други. И изобщо, да успееш да излъжеш това, което наричаш „самия себе си“, е много голямо постижение, тъй като обикновено става обратното — то излъгва нас. А има ли нещо друго освен нашия влак или не, въобще не е важно. Важно е това, че може да се живее, сякаш това друго нещо го има. Сякаш наистина може да се слезе от влака. В това е цялата разлика. Но ако ти опитах да обясниш тази разлика на някого от пътниците, той едва ли ще те разбере.

— Ти опитвал ли си?

— Опитвал съм. Те не разбират дори това, че пътуват във влак.

— Получава се някаква идиотщина — каза Андрей. — Пътниците не разбират, че пътуват във влак. Само да те чуе някой.

— Та те наистина не го разбират. Как те могат да разберат това, което бездруго знаят отлично? Те дори са престанали да чуват тракането на колелата.

— Да — каза Андрей, — това е вярно. — Почувствах го върху себе си. Като влязох в ресторанта, си помислих — колко тихо е, когато няма никой.

— Именно. Тихо-тихо. Дори се чува как звънти лъжичката в чашата. Запомни, когато човек престане да чува тракането на колелата и е съгласен да пътува нататък, той се превръща в пътник.

— Нас никой не ни пита — каза Андрей — съгласни ли сме или не. Ние дори не помним как сме попаднали тук. Ние просто пътуваме, и това е. Нищо друго не ни остава.

— Остава най-сложното в живота. Да пътуваме във влака и да не бъдем пътници — каза Хан.

Вратата на вагона се отвори и влезе кондукторът. Андрей позна съседа си по маса в ресторанта — само че сега той беше с фуражка, а кителът му с петлици, върху които блестяха някакви скръстени чукчета или сгъваеми инструменти, бе разкопчан на издутия му корем и отдолу се виждаше плетена малиновочервена жилетка, облечена върху черната униформена риза. Той разсеяно въртеше около дланта си синджирче със символа на своята длъжност — ключа, малък никелиран цилиндър с кръстообразна дръжка, който се използваше в качеството на бокс при общуване с пияни пътници или за отваряне на бутилки. Кондукторът също позна Андрей, усмихна се широко и допря три събрани пръста до козирката.

— Какво се зъби тоя? — попита Хан, когато кондукторът се скри във вагона.

— Нищо. Разговорихме се с него на масата. А какво да правя, ако това се случи отново?

— Кое? — попита Хан. — За кондуктора ли говориш?

— Не. Ако отново стана пътник.

— Трябва просто да престанеш да си такъв, и край. Това понякога се случва с всички нас.

— Какво значи „с всички нас“? Ние тук много ли сме, а?

— Мисля, че да — каза Хан. — Би трябвало да сме много, само че не се познаваме. По-рано наистина бяхме много.

— Кажи, а от кого си узнал всичко това за пръв път?

— Не знам — каза Хан, — не съм ги виждал.

— Как така? Как си могъл да узнаеш нещо от хора, които не си виждал?

— Ето така — каза Хан и Андрей разбра, че той няма намерение да развива тази тема нататък.

— А къде са те сега? — попита той.

— Мисля, че са там — каза Хан и кимна към прозореца, зад който плаваше безкрайно поле, обрасло с трева, по която като по вода бягаха вълни от вятъра.

— Умрели ли са?

— Те са слезли. Веднъж през нощта, когато влакът спрял, отворили вратата и слезли.

— Според мен бъркаш нещо — каза Андрей. — „Жълтата стрела“ не спира никога. Всички знаят това.

— Слушай — каза Хан, — опомни се. Пътниците не знаят как се нарича влака, в който пътуват. Те дори не знаят, че са пътници. Че какво изобщо могат да знаят те?

9

Веднага след като Андрей отвори вратата, той разбра, че в неговия вагон се е случило нещо. На входа на едно от купетата стояха няколко души с тъмни костюми; плачеше възрастна жена с черен шал. Радиото не работеше, но пък от купето, където живееше Авел, се носеше тягостна музика: свиреше малък касетофон. Андрей влезе в купето си.

— Какво се е случило? — попита той Пьотър Сергеевич.

— Соскин умря — каза Пьотър Сергеевич, оставяйки настрана книгата си. — Сега е погребението.

— Кога е умрял?

— Вчера през нощта. Сега при Авел ще настанят някой от чакащите.

— Значи затова е бил такъв мрачен — каза Андрей и погледна книгата, която четеше Пьотър Сергеевич. Това беше Пастернак, „На ранните влакове“.

— Да — каза Пьотър Сергеевич, — вярно. Не му се уреди работата. Той искаше да пресели тук брат си. Нали знаеш, един черногъз се закачи някъде, а после доведе всичките свои хора. А бригадирът погледна документите му и казва — той и сега пътува в купе, а при нас в общите вагони и запазените места е пълно с чакащи. Макар хич да не ми се вярва, че ще сложат тук някой със запазено място. Просто Авел е бутнал малко. Или не на когото трябва — и са го пратили да пасе.

Андрей си спомни, че така и не си купи цигари.

— За какво е книгата? — попита той.

— Просто така — отвърна Пьотър Сергеевич. — За живота.

Той отново потъна в четене. Андрей излезе в коридора. От купето вече изнасяха тялото и той спря до прозореца — не бе прието да се блъска покрай скърбящите. Впрочем процедурата обикновено не продължаваше дълго.

От отворената врата се показва бледият профил на починалия над края на оргалитовия лист, носен от двама кондуктори. Оргалитовият лист, който се използваше специално за случая, беше боядисан от двете страни с червена боя, ограден по края с черна ивица и най-много от всичко приличаше на траурно знаме, тъй че беше голяма загадка защо сред народа го наричаха подстаканник [подложка за чаша].

Покойникът бе завит до гърлото със старо малиновочервено одеяло. Изникналият отнякъде Авел се засуети до прозореца, мъчейки се да го отвори — той нещо заяждаше и двама мъже му се притекоха на помощ. Заедно те дръпнаха рамката надолу и се образува процеп около четирийсет сантиметра. Жената с тъмния шал веднага почна силно да плаче и я отведоха под ръка в купето. Кондукторите внимателно вдигнаха подстаканника, избутаха края му през прозореца и почнаха да изтикват покойника навън — те правеха това бавно, за да не оскърбят присъстващите със суетенето си. Имаше един момент, когато Соскин едва не заседна — одеялото на гърдите му се закачи в рамката.

През прозореца, до който стоеше Андрей, се виждаше мъртвата глава с лудо развяващи се от вятъра коси — тя се носеше на три метра от насипа, наполовина затворените ѝ очи бяха обърнати към небето, което постепенно се покриваше с високи сини облаци. Отдалечавайки се от жълтата стена на вагона, главата няколко пъти трепна и бавно се наклони надолу. После зад стъклото се мярна червеният край на одеялото и долу се чу глух удар. Още след секунда през прозореца полетяха възглавница и кърпа — тях по традиция ги изхвърляха след покойника.

Андрей вече можеше да тръгва за цигари, но още стоеше и гледаше през прозореца. Минаха няколко секунди. Изведнъж зеленият склон свърши, ударите на колелата в релсите станаха по-звънки, и покрай прозореца се понесоха ръждивите греди на някакъв мост, зад които се виждаше широката синя ивица на неизвестна река.

8

В ресторанта свиреше музика, същата тази вечна касета, където в края бе записан прекъснатият по средата „Bridge over troubled waters“. На една от масите Андрей забеляза стария си приятел Гриша Струпин в модно сако от туид, на ревера на което бе закачена крилата емблема на МПС — тя струваше луди пари, но Гриша ги имаше. Още при комунистите той търгуваше из вагоните с цигари и бира, а сега се бе разгърнал съвсем широко. Срещу Гриша седеше някакъв късо подстриган чужденец и ядеше от алуминиевата чиния елдена каша с хайвер. Като забеляза Андрей, Гриша подканящо замаха с ръце, и след минута Андрей се вмъкна на свободното място до тях. В последно време Гриша бе станал още по-пухкав, весел и къдрав — или може би така изглеждаше, тъй като вече беше леко пиан.

— Здравсти — каза той. — Запознайте се. Андрей, приятел от зловещото детство. Иван, другар от зрелите ми години и партньор в бизнеса.

Значи този младеж е от емигрантите, разбра Андрей. Те мълчаливо си стиснаха ръцете. Андрей се огледа настрани, търсейки познати лица. Такива нямаше, затова пък наоколо, както всяка вечер, имаше много пияни финландци и араби.

— Ще пийнем ли? — попита Гриша. Андрей кимна и Гриша наля от шишето три големи чашки „Железопътна особена“.

— За бизнеса ни — каза Иван, вдигайки чашката си.

— Точно така — каза Гриша и намигна на Андрей. — Нали се сецаш какво е това бизнес?

— Горедолу се сецам — каза Андрей и тримата чукнаха чашките си. — По звученето. „Износ“, „борци“ и „без нас“. Изобщо в последно време чувам много и всякакви думи. Бизнес, гностицизъм, ваучер, копрофагия.

— Стига си ни мачкал с интелект — каза Гриша, — по-добре пий.

— Да, Григорий — каза Иван, след като пийна и въздъхна, — съвсем забравих. Слушай. Предлагат голяма партида тоалетна хартия със Саддам Хюсеин. Остана от войната, а търсенето падна. Много евтино. Колко може да струва при вас?

— Може да струва много — каза Гриша. — Но аз, Иван, мога веднага да ти кажа, че няма смисъл да се занимаваме с това. Реалният пазар на тоалетната хартия е много малък — само специалните вагони. Не си струва дори да се захващаме.

— А общите и запазените места? — попита Иван.

— В седящите тя изобщо никога не е вървяла, а сега заради инфлацията запазените места също минаха на вестници.

— Е, добре — каза Иван, — със запазените е ясно. А купейните? Нали там също...

— Засега да — отвърна Гриша. — Но за нас няма разлика. Никой новак не може да се намърда там, казвам ти.

— Защо? — попита Иван. — А ако продаваш по-евтино?

— Че как бе, Ваня? Ти „Файненшъл таймс“ го чети по-рядко. Нали ако продам само едно руло по-евтино, жив ще ме изхвърлят през прозореца. Казвам ти, няма далавера.

— Все пак не бива цял живот да се занимаваш с цигари и бира — каза Иван и запали цигара. — Трябва да минеш на нещо по-едро. По въпроса за алуминия изясни ли?

— Да — отвърна Гриша. — Това, струва ми се, е реално.

— Схемата каква е? — попита Иван.

— Валута-рубли-валута-валута-валута — каза Гриша. Иван за секунда присви клепачи, сякаш гледаше нещо далечно и ослепително.

— Аха — каза той, измъкна от джоба си малък калкулатор и потъна в изчисления.

— Това какво е? — тихо попита Андрей. — Каква схема?

— Каква, каква. Плащаш на старшия кондуктор, а той бракува чаените лъжички. Той е човек сериозен — взема само валута. Условието е да изпочупим лъжиците, понеже цели няма да ги пуснат през граничния вагон. И изобщо с него може да имаме проблеми. Значи, трябва хора за чупене. Те вземат в рубли, примерно десет процента от онова, което ще вземе старшият кондуктор. Тази част се нарича валута-рубли. И още три пъти трябва да се плаща във валута — в щабния вагон, в граничния и за рекет.

— А той как пресмята? — прошепна Андрей, кимвайки към Иван. — Откъде знае на кого колко трябва да се плати?

— Че нали обявяват курса всеки ден — каза Гриша. — Изобщо ти къде живееш, а? Имам чувството, че отдавна си изпаднал някъде от реалния свят. Все се мъкнеш с този Хан — между другото, това прякор ли му е или име?

— Име — каза Андрей. — А прякорът му, ако се интересуващ, е Стоп-кран.

— Това пък откъде е?

— Има едно такова нещо на котела — каза Андрей, — през него излиза парата. Той преди работеше на котела, топлеше водата.

— Господи — каза Гриша, — на котела. Ти още малко и с някой келнер ще се сприятелиш.

Иван вдигна глава.

— Нормално — каза той. — Ще се заемем. А как е с ламарината?

— По-трудно — отговори Гриша. — Принципно схемата е същата, само че всички подстаканници се отчитат по номера. За всеки трябва отделен акт за бракуване. Значи трябва да платим на заместника на бригадира, а с него нямам пряка връзка. Говорих с един негов секретар, но той е много внимателен. Като чу за подстаканниците, веднага прекрати разговора.

— Разучил ли си го?

— Засега не. Като че ли е ботаник.

— Е, добре — каза Иван. — С лъжиците започвай направо от утре, а за ламарината ще решим после.

Той стана, вежливо се сбогува и тръгна към изхода. Гриша го изпрати с поглед и се обърна към Андрей.

— Неотдавна му бях на гости — каза той. — Представяш ли си, във вагона има само три купета, и във всяко — отделна баня. Разбира се, жизненият стандарт...

— А какво е това — попита Андрей — жизнен стандарт?

— Стига, Андрей — намръщи се леко Гриша. — Най не обичам, когато се правиш на глупак. Давай по-добре да се напием.

— Давай. Слушай, кажи ми, само че честно — не те ли е страх да се занимаваш с подстаканниците?

Гриша отвори уста, за да отговори, но изведнъж се замисли и дори пртвори очи. Лицето му за няколко секунди стана неподвижно и

мъртво — само къдравата му коса се вееше в струята на влитация от отворения прозорец вятър.

— Не, не ме е страх — каза той накрая. — А разните гробищарски мисли, Андриюша, ги гоня от себе си незабавно.

— Хан — каза Андрей, — обясни ми все пак. Как си могъл да узнаеш нещо от хора, които никога не си виждал?

— За да узнаеш нещо от някой човек, не трябва непременно да си го виждал. Може да получиш от него писмо.

— Ти получавал ли си такава писмо?

Хан кимна.

— Можеш ли да ми го покажеш?

— Мога — каза Хан. — Но ще трябва да вървим дълго.

С всеки вагон на изток коридорите ставаха все по-запуснати, а завесите, отделящи натъпканите с хора отсеци от коридора — все по-мръсни и по-мръсни. Тези места не бяха безопасни дори сутрин. Понякога се налагаше да прекрачват през пияници или да правят път на онези от тях, които още не бяха успели да паднат и да заспят. После започнаха общите вагони — колкото и да е странно, въздухът в тях бе по-чист, а пътниците, попадащи насреща им — някак по-спретнати. Мъжете тук ходеха по анцузи, а жените — с избелели рокли без ръкави; седалките бяха отделени една от друга със самоделни паравани, а върху вестниците, постлани направо на пода, лежах картти, черупки от яйца и нарязана сланина. В един от вагоните едновременно на три места пееха и свиреха на китара — и като че ли една и съща песен, „Влак в пламъци“ на Гребенщиков, но различни части: едната компания започваше, втората вече свършваше, а третата пияно предъвкваше припева, само че някак неправилно — пееха „този влак е в пламъци, и няма къде да живеем“ вместо „и няма къде да се бяга“.

— Между другото, по въпроса за писмата — каза Хан, гмуркайки се под поредния простор с бельо. — Самият ти си получавал такива много пъти. Може дори да се каже, че ги получаваш всеки ден. И всички останали също.

— Не разбирам за какво говориш — каза Андрей. — Лично аз никакви писма не съм получавал.

— Мислил ли си някога защо нашият влак се казва „Жълтата стрела“?

— Не — отвърна Андрей. — Знаеш ли, просто повярвах на думите ти.

— Помисли.

Гласовете зад разноцветните завеси постепенно се измениха, появи се забележим южен акцент. След затворническият вагон, където покрай заключените врати крачеше въоръжен кондуктор с ватенка и фуражка, започнаха разни полукатуни-полубунища в невероятно препълнени общи вагони, гъмжащи от мръсни циганчета, а после се заредиха празни вагони — казваха, че по-рано и в тях са пътували хора, но сега там бяха останали само голи рафтове, изпорязани с ножове, и стени с дупки от куршуми и следи от огън. Половината стъкла в тях бяха натрошени, от дупките вееше студен вятър, а подовете бяха посипани с боклуци — стари обувки, вестници и парчета от бутилки. Андрей вече искаше да попита дълго ли им остава да вървят, когато Хан се обърна.

— Почти стигнахме — каза той, — следващия вагон. И защо влакът ни се нарича така?

— Не знам — каза Андрей. — Навярно е нещо от митологията. Може би нощем, когато всичките му прозорци светят, отстрани той прилича на летяща стрела. Но тогава трябва да има някой, който да го е видял отстрани, а после да се е върнал във влака.

— Той прилича на стрела не само отстрани.

Те излязоха на платформата. Хан направи крачка вляво и мълчаливо отвори една вратичка, зад която зееше черната паст на ръждива печка и се извиваше тръба с манометър, на която висеше втвърдил се сух парцал. В последните вагони преди границата вече отдавна нямаше гореща вода, а тази печка изглежда не я бяха палили сигурно десетина години, от самото начало на Прекомпозирането.^[1]

— В ъгъла — каза Хан, — на стената. Светни с кибрит.

Андрей се вмъкна в тъмното тясно пространство и драсна една клечка. На стената бе надраскан надпис, много стар и едва забележим. Това бяха няколко изречения, написани с едри печатни букви, едно под друго, като стихове:

Този, който отхвърли света, го сравни с жълт прах.
Тялото ти е подобно на рана, а самият ти приличаш
на луд.

Целият този свят е попаднала в теб жълта стрела,
Жълтата стрела, влакът, на който ти пътуваш
към разрушения мост.

— Кой го е написал? — попита Андрей.

— Откъде да знам — каза Хан.

— Но поне досещаш ли се?

— Не — каза Хан. — А и това не е важно. Нали ти казвам,
наоколо е пълно с писма — стига да има кой да ги чете. Например
думата „Земя“. Тя е писмо със същия смисъл.

— Защо?

— Помисли. Представи си, че стоиш до прозореца и гледаш
навън. Къщи, градини, скелети, стълбове — накратко, както казват
интелигентите, култура.

— Култура — поправи го Андрей.

— Да. А по-голямата част от тази култура се състои от
покойници, смесени с бутилки и чаршафи. На няколко слоя, и трева
отгоре. Това също се нарича „земя“. Мястото, където гният костите, и
светът, в който ние, така да се каже, живеем, се наричат с една и съща
дума. Всички ние сме жители на Земята. Съществува от задгробния свят,
разбираш ли?

— Разбирам — каза Андрей. — Как да не разбирам. Слушай,
мислил ли си някога откъде идваме ние? Откъде идва този влак?

— Не — каза Хан. — Това не ми е особено интересно.
Интересно ми е да узная как да сляза от него. Ти питай кондукторите.
Те ще ти обяснят откъде идва той.

— Да — замислено каза Андрей, — така ще ми обяснят, че...

— Връщаме ли се?

— Аз ще постоя малко тук. След пет минути ще те догоня.

Когато Хан излезе, Андрей се обърна към прозореца. По тези
места той идваше за пръв път. Странно, но тъй като наоколо нямаше
хора, в главата му идваха необичайни мисли, които никога не го

посещаваха примерно в ресторанта, макар че и там имаше всичко необходимо за появата им.

Това, което виждаше през прозореца, когато гледаше назад — участък от насипа, украсен с някакъв носещ се към миналото храст или дърво — беше точката, където той се намираше преди секунда, и ако вагонът, в който той пътуваше, беше последен, то там би останала само пустота и поклащащи се отстрани на релсите клонки.

„Ако всичко това, което е съществувало преди миг, не изчезваше — мислеше той — то влакът ни и самите ние бихме изглеждали не така, както изглеждаме. Ние бихме били размазани във въздуха над траверсите. Бихме били нещо като сплетени една с друга змии, а около тези змии биха се простирали безкрайни ленти пластмаса, стъкло и желязо. Но всичко изчезва. Всяка отминала секунда с всичко, което е било в нея, изчезва, и нито един човек не знае какъв ще бъде той в следващата. И ще бъде ли изобщо. И няма ли да омръзне на господ Бог да създава една след друга тези секунди с всичко, което съдържат. Нали никой, абсолютно никой не може да даде гаранция, че следващата секунда ще настъпи. А този миг, в който всъщност живеем, е толкова кратък, че дори не сме в състояние да го уловим и сме способни само да си спомняме миналото. Но какво тогава наистина съществува и кои сме самите ние?“

Андрей видя в стъклото прозрачното си отражение и опита да си представи как то изчезва, а на неговото място се появява друго, и така без край.

„Аз искам да слеза от този влак жив. Знам, че това е невъзможно, но го искам, тъй като да искам нещо друго е просто лудост. И знам, че тази фраза — «аз искам да слеза от този влак жив» — има смисъл, макар думите, от които тя се състои, да нямат смисъл. Дори не знам кой съм самият аз. Кой тогава ще се измъкне оттук? И къде? Къде мога да се измъкна, ако дори не знам къде се намирам — там, където съм започнал да мисля това, или там, където съм свършил? А ако си кажа, че се намирам ето тук, то къде ще бъде това тук?“

Той отново погледна през прозореца. Вече почти се беше стъмнило. По краищата на пътя понякога изникваха бели километрични стълбчета, отчетливо различими в сумрака и приличащи на малки каменни часови.

↑

[1] В оригинала — „Перецепка“, влаков аналог на перестройката.

6

Андрей разгъна новия „Път“ на средната страница, където беше рубриката „Релси и траверси“, в която обикновено печатаха най-интересните статии. През цялата горна част на листа минаваше тлъст надпис:

ТОТАЛНА АНТРОПОЛОГИЯ

Като се намести по-удобно, той сгъна вестника на две и потъна в четене:

„Тракането на колелата, съпровождащо всеки от нас от момента на раждането до смъртта — това, разбира се, е най-привичният за нас звук. Учените са пресметнали, че в езиците на различните народи има примерно двадесет хиляди негови имитации, от които около осемнадесет хиляди се отнасят към мъртвите езици; повечето от тези забравени звукосъчетания дори е невъзможно да бъдат възпроизведени по съхранилите се оскъдни, а често и неразшифровани записи. Това са, както би казал Пол Саймън, *songs, that voices never share*. Но и сега съществуващите подражания, каквито има във всеки език, разбира се, са достатъчно разнообразни и интересни — някои антрополози дори ги разглеждат на нивото на метаезика, като един вид културни пароли, по които хората разпознават съседите си по вагон. Най-дълъг се оказва изразът, използван от пигмеите от платото Канабис в Централна Африка — то звучи така:

«У-ку-ле-ле-у-ку-ла-ла-о-бе-о-бе-о-ба-о-ба».

Най-краткото звукоподражание се явява взривното «п», което използват жителите на горното течение на Амазонка. А ето как тракат колелата в различните страни на света:

В Америка — «джинджъръл-джинджъръл». В страните от Прибалтика — «падуба-дам». В Полша — «пан-пан». В Бенгалия — «чуг-чунг». В Тибет — «дзог-чен». Във Франция — «клик-клик». В тюркоезичните републики от Средна Азия — «бир-сум», «бир-сом» и «бир-манат».

В Иран — «авдал-халаж». В Ирак — «джалал-иди». В Монголия — «улан-далай». (Интересно е, че във Вътрешна Монголия колелата тракат съвсем иначе — «унгер-хан-хан».)

В Афганистан — «накшбанди-накшбанди». В Персия — «карнак-зебуб». В Украйна — «тріх-тарарух». В Германия — «врил-шрапп». В Япония — «додеска-дзен». У австралийските аборигени — «тулуп». У планинските народи от Кавказ и, което е характерно, у баските — «дарлан-бичесин».

В Северна Корея — «улду-чу-чхе». В Южна Корея — «дулду-кванум». В Мексико (особено у индианците Уичотъл) — «тонал-нагвал». В Якутия — «тъдън-тъгъдън». В Северен Китай — «цао-цао-тангиен». В Южен Китай — «де-и-чан-чан». В Индия — «бхай-гхош». В Грузия — «коба-цап». В Израел — «таки-бац-бубер-бум». В Англия — «клик-о-клик» (в Шотландия — «глюк-о-клок».) В Ирландия — «блабла-бла». В Аржентина...“

Андрей отместа поглед към самия край на страницата, където дългите колонки от изброявания завършваха с кратък заключителен абзац:

„Но разбира се, най-красиво, задушевно и нежно колелата тракат в Русия — «там-там». Така и ни се струва, че тракането им сочи към някаква светла озарена далечина — там е тя, там, ненагледната...“

На вратата почукаха, и Андрей рефлексивно се хвана за бравата, като едва не падна от тоалетната чиния.

— Свършваш ли там? — попита глас от коридора.

— Сега — каза Андрей и смачка вестника в неравна топка. „Там-там — тракаха колелата под мокрия наплют под, — там-там, там-там, там-там, тамтам, там-там, там-там, там-там...“

В съседния вагон имаше задръстване — там погребваха някого. Пропускаха хора, но тълпата се движеше много бавно, дълго застивайки на място.

— Бадасов умря — каза нечий глас наблизко. Пред Андрей стоеше неспокойно момиченце с огромни мръсни панделки в косите. Удряйки с юмруче по стъклото, то гледаше през прозореца, обръщайки се понякога към стоящата до него майка, облечена в турски анцуг.

— Мамо — попита изведнъж то, — а какво има там?

— Къде там? — попита майката.

— Там — каза момиченцето и посочи с юмруче зад прозореца.

— Там е там — с ясна усмивка каза майката.

— А кой живее там?

— Там има животни — каза майката.

— А още кой е там?

— Там има още богове и духове — каза мама, — но тях никой не ги е виждал.

— А хора там не живеят ли? — попита момиченцето.

— Не — отвърна майката, — там не живеят хора. Там хората пътуват във влака.

— А къде е по-хубаво — попита момиченцето, — във влака или там?

— Не знам — каза майката, — не съм била там.

— Искам там — каза момиченцето и почука с пръст по стъклото на прозореца.

— Почакай — горчиво въздъхна майката, — накрая все там ще попаднеш.

Накрая пияните кондуктори се справиха с подстаканника, трупът шляпна на земята, подскочи и се затъркаля надолу по склона. След него полетяха възглавница, кърпа, два червени венеца и мраморно преспание — съдейки по всичко, покойникът беше виден човек.

— Искам та-а-ам — пропя момиченцето по някакъв несъществуващ мотив, — там-там, при боговете и духовете, там-там, живеят на свобода...

Майката го дръпна за ръката, долепи пръст до устните си и като му направи страшна физиономия, кимна към тълпата скърбящи. Забелязвайки, че Андрей гледа момиченцето, тя вдигна очи към него и леко изви вежди, сякаш го канеше на върха на годините, проживяни от някой абстрактен Вахтанг Кикабидзе, за да се усмихне снизходително оттам на трогателната детска наивност.

— Какво ме гледате така — каза на жената Андрей, — може би и аз искам там.

— Къде — попита жената, — при снежния човек, така ли?

Андрей си спомни веригата от следи на снега зад прозореца, която преди година бе видял от прозореца на ресторанта — това явно бяха стъпки от обувки, те се нижеха на няколко десетки метра по продължение на пътя, а после съвсем неочаквано се прекъсваха, сякаш този, който ги е оставил, се бе разтворил във въздуха.

5

Над масата светеше лампа и Пьотър Сергеевич пиеше вечерния си чай. Той поднасяше към устните си акуратно увитата в кърпа чаша, духаше в нея и звучно сърбаше с устни. Чая си той винаги пиеше с леко отвращение, сякаш се целуваше с жена, която отдавна вече не обича, но не иска да я обиди с невниманието си.

— Да ги съдят трябва — изведнъж каза той. — Трябва да ги осъдят тези мръсници, това ще ти кажа.

— Кой? — попита Андрей. Той лежеше на своето място, подложил ръце под главата си, и гледаше в тавана, по който пълзеше някаква жива черна точка.

— Всички — каза Пьотър Сергеевич и кой знае защо премина на шепот. — Целият щабен вагон с бригадира начело. Виж само какво става. Лъжички вече няма, свикнахме. Добре. А сега подстаканниците. Къде са подстаканниците, а? Кажи ми, къде са подстаканниците?

— Откраднали са ги, мисля — каза Андрей.

— А крадците кои са? — извика Пьотър Сергеевич с тона на Чацки, устройващ поредното разобличение във вагона на Фамусови. — А и вече не са просто крадци. Крадяха преди. А сега — знаеш ли как се нарича това? Родината продават, ето как.

— Оставете — каза Андрей. — Че вие не сте се родили в подстаканник. И не в лъжица.

— Не в лъжица. Ама ти какво си мислиш, че ми е жал за твоите лъжици? За момичетата ми е жал, за чистите наши момичета, синеоките ни лястовички, които в запазените вагони се продават на всякакви гадове, разбра ли?

Андрей премълча.

— Крадат нагло — каза Пьотър Сергеевич, поуспокоен. — От нищо не се страхуват. Защото властта е тяхна.

— Тук никога не е било така, че да не крадат — каза Андрей. — Сегашните поне не хвърлят никого жив през прозореца.

На заключената врата силно се почука.

— Кой е там? — попита Андрей.

— Андрей, аз съм — извика един глас зад вратата. — Отвори побързо!

Гласът беше на Гриша. Андрей скочи на крака, отвори вратата, и Гриша се вмъкна вътре и веднага я залости зад себе си. Лицето му беше в кръв, а сакото — изцапано на няколко места. Андрей забеляза, че на ревера му вече я няма крилатата емблема на МПС, а на нейно място зееше разкъсана дупка.

— Какво се е случило? — попита той, като намести Гриша на дивана.

— Нападнаха ме — каза Гриша. — Излизам значи аз от ресторанта, сам. Почти бях стигнал до купето, и там представяш ли си? На прехода между вагоните. Четирима бяха. Двама отпред и двама отзад. А единият държи лъжица с изострена дръжка, кучето.

— Много ли ти взеха?

— Много — каза той, — не питай. Днес се бяхме разплатили с Иван — всичко взеха. Козли. Ботаници.

Андрей намокри кърпата от гарафата и я подаде на Гриша.

— Защо — попита той, — не си платил навреме ли?

— Че какво общо има това — каза Гриша, придържайки кърпата към скулата си. — Това са някакви други, чужда банда. Не знаят на кого са попаднали. Че аз утре всички мои хора ще вдигна на крак.

— Може би някой ги е насочил?

— Остави — каза Гриша. — Освен Иван никой не знаеше за това. А за него това не е работа. Нали ти казвам, просто някаква тъпа банда.

Пьотър Сергеевич, който дотогава деликатно криеше лице зад вестника, се подаде и каза:

— Ето, Андрей. Такава е работата. Казваш, сегашните не хвърлят през прозорците? А трябва да хвърлят. Точно както преди правеха — връзват ръцете и краката, и с главата надолу върху траверсите. Публично. Тогава и чаят ще е сладък, и вежливост в коридора ще има. И приятеля ти никой няма да посмее да докосне.

— А не се ли боите, че ще изхвърлят и вас самия? — попита Андрей.

— Че за какво? Аз през целия си живот съм работил честно. Мини през купейните вагони — половината врати с ей тия две ръце са

поставени. Аз при всяка власт съм нужен.

— Вратите? — оживи се Гриша. — Извинете, вие как се казвате? Пьотър Александрович? Много ми е приятно. А аз съм Григорий Струпин, директор на съвместното предприятие „Син вагон“.

Пьотър Сергеевич стисна протегнатата му ръка, усмихна се и оправи яката си.

— Извинете за външния ми вид — каза Гриша, широко усмихвайки се с разбитата си уста и хвърляйки поглед към обезобразения си ревер, — така се стекоха обстоятелствата. На мен тъкмо ми е нужна една малка консултация относно вратите. Разбира се, не безплатна — после ще се оправим по договор.

— Е, ако мога — проговори Пьотър Сергеевич.

— Кажете, а ключалките на вратите наистина ли са никелови?

— Не — каза Пьотър Сергеевич, — разбирате ли, само покритието е никелово. А самите ключалки...

— Гриша — каза Андрей. — Вие тук поговорете, а аз ще се разходя по коридора. Ще погледна за всеки случай, чака ли те там някой или не.

Той затвори зад себе си вратата. Коридорът беше безлюден. Андрей стигна до края му и погледна на платформата — там нямаше никой. От другата страна на вагона беше същото. Той се върна до вратата на купето си и чу зад нея оживения глас на Гриша и уклончивото хъмкане на Пьотър Сергеевич. После постоя няколко секунди на прага и продължи нататък по вагона, спря до плексигласовото табло на стената и измъкна от него някаква неизвестна брошура. На корицата имаше снимка на автора, мустакат мъж, приличащ на силно отслабнал, поумнял и изтрезнял Ницше, а брошурата се казваше „Пътеводител по железопътните линии на Индия“. В нея липсваха около половината страници, грубо откъснати от телчетата. Андрей спря на осветената площадка до платформата, вдигна крак върху триъгълния капак на кошчето за боклук, облегна се с рамо до стената и започна да чете листа, на който предстоеше да напусне книгата първи:

„ме съветваше преподобния Шри Бававсенаху, аз си зададох този въпрос. Отговорът дойде почти веднага — откакто се помня, най-много в живота си обичам дълго да стоя до отворения прозорец в коридора, поставил крак върху триъгълния капак на кошчето за

боклук, лактите ми да се подават навън и да гледам носещата се покрай мен стена на джунглите. Понякога се налага да притискам рамо до стената, пропускайки минаващите, и тогава си спомням, че стоя до прозореца на носещия се през Индия вагон, а през цялото останало време дори не разбирам добре какво се случва и с кого. Не сте ли забелязали, скъпи читателю, че когато дълго гледаш света и забравяш за себе си, остава само това, което виждаш: ниският склон, гъсто обрасъл с коноп (който, стига влакът да забави ход, го късат със специални пръчки от съседните прозорци), оплетената с лиани верига на палмите, ограждаща линията от останалия свят, рядко — река или мост в колониален стил или защитено от стоманената ръка на бариерата пусто шосе. Къде през това време съм аз? И къде се делят тези дървета и бариери през времето, когато никой не ги гледа?

Каква е разликата. Важното е съвсем друго. Най-близо до щастието — макар че не се наемам да определя какво е това щастие — аз съм тогава, когато извързвам поглед от прозореца и с крайчеца на съзнанието си — защото иначе е невъзможно — забелязвам, че току-що мен отново ме нямаше, а имаше просто свят зад прозореца, и нещо прекрасно и непостижимо, и абсолютно ненуждаещо се от никакво «постигане», съществуваше няколко секунди вместо обикновения рой мисли, една от които подобно на локомотив тегли след себе си всички останали, увелича ги и нарича себе си с думата «аз». Отново се чува тръбният зов на далечен слон, вероятно бял — щастлив ли...“

— Ей! — Андрей вдигна очи. Пред него стоеше Гриша. — Какво? Видя ли някой?

— Не — отвърна Андрей. — Постой още половин час за всеки случай.

— Не — каза Гриша, — ще тръгвам. Съседът ти се оказа полезен човек. Утре съм си определил среща с него. Довиждане.

— Довиждане.

Гриша изчезна зад вратата на платформата. Андрей затвори брошурата, пхна я в джоба си и се прибра в купето.

След пет минути, когато вече светлината беше изключена и той с всички сили се стараеше да заспи преди момента, когато Пьотър Сергеевич ще започне да хърка, онзи изведнъж се прокашля и каза:

— Слушай, Андрей. Защо този Григорий те нарича мистик? Шегува ли се?

— Да — каза Андрей. — Разбира се, че се шегува. По-големи мистици от него тук няма.

4

Както винаги, радиото събуди Андрей — някакъв безкраен баритон четеше стихове:

*— Петроградское небо мутилось дождем,
в никуда уходил эшелон.
Без конца взвод за взводом и вождь за вождем
наполнял за вагоном вагон...*

Пьотър Сергеевич още хъркаше. Андрей погледна през прозореца. Небето беше ниско и сиво и наистина се мътеше от дъжда, чиито дребни капки се разбиваха в стъклото.

На вратата почукаха.

— Да.

Влезе кондукторът с чай. Като постави чашите на масата, той прибра стотачката и затвори след себе си вратата, която щракна с никелираната си брава.

От това щракане се събуди Пьотър Сергеевич. Странно, но вместо по навик да се обърне към стената и да заспи още за два часа, той, сякаш на пружина, се надигна на лакът и изгледа Андрей с напълно безумен поглед.

— Днес отново хъркахте — каза Андрей.

— Да? А ти свиркаше ли?

— Свирках — отвърна Андрей.

— А колко е часът? — попита Пьотър Сергеевич.

— Девет и половина.

Пьотър Сергеевич изруга, скочи на крака и почна бързо да сресва косата си — оказа се, че той е спал с костюм и дори с вратовръзка на шията.

— Закъде бързате така? — попита Андрей.

— Работа имам — каза Пьотър Сергеевич, стисна под мишница протритата кожена папка, с която Андрей не го бе виждал вече три години, и изскочи в коридора. Андрей се обърна и затвори очи. Стиховете по радиото свършиха и започнаха обяви. Андрей завъртя копчето за звука срещу часовниковата стрелка до упор, но въпреки това гласовете се чуваха ясно.

„Всеки, всеки вярва в доброто — пропя детски хор, — трака ли, трака синият вагон. — Фирма «Син вагон» — каза развълнуван контраалт. — Нашият влак е наистина бърз“.

Това беше рекламата на Гриша. Във високоговорителя нещо изпищя, и жизнерадостен мъжки глас издекламира: „Цигари марка «Бой». Оправят те за нула брой“. После настъпи дълга пауза, и накрая обявиха „Утринна кинозала“.

— Днес ще поговорим за филма на японския кинорежисьор Акира Куросава „Додескаден“ — гнусливо заговори водещият, — заснет през 1970 година по новелата на писателя Акутагава Рюноске „Тракането на невидимите колела“. Всъщност самото название на филма е японска имитация на звука на тракащи по релсите колела. И така, затворете очи и си представете ранно утро в следвоенен японски вагон от купеен тип. Отварят се врати, в коридора излизат бързаци по работа хора. През опушените от неотдавнашните боеве стъкла вече свети знаменитото японско слънце. И изведнъж в тълпата се появява първият от героите, когото във вагона наричат „трамвайният луд“. Работата е в това, че този млад човек си въобразява, че е водач на невидим малък влак — на японски „трамвай“ — който пътува напред-назад по реалния вагон. Съгласете се, концепцията не е проста и изисква осмисляне...

Андрей стана и започна бързо да се облича. Като навлече якето си, той плътно закопча всичките му копчета, взе от горния рафт тъмни очила и шапка с козирка, после пхна в джоба ръкавиците и малкия дървен клин, който измъкна изпод дивана. Докато се обличаше, радиото почти не се чуваше, но когато той за секунда замря до вратата, мислейки всичко ли е взел, отново се чу прокрадващият се гнуслив глас:

— Трябва да кажа, че героите на филма се занимават с неща, които с пълно право могат да се нарекат важни и сериозни — дребна търговия, бавно умиране от глад, кражби, раждане на деца и тъй

нататък. И ето, ако направим паралел между живота на тези хора и действията на „трамвайния луд“, който бяга напред-назад по коридора и крещи: „додеска-ден! додеска-ден!“, имитирайки тракането на съществуващите само в неговото съзнание колела на отделния мъничък влак, Куросава сякаш се стреми да покаже, че всеки от социално адекватните герои също на практика пътува през реалния вагон в свой собствен малък илюзорен „трамвай“. Само че Куросава не набелязва никакви пътища за изход от показания от него безприютен свят. Какво пък, да се плашат хората е лесно, а...

В коридора радиото не работеше. На Андрей му провървя доста бързо — след две платформи на изток той се озова в съвършено празен вагон. Съдейки по миризмата, там тровеха хлебарките, и пътниците се криеха от миризмата на дихлофос зад плътно затворените врати. След като бързо премина по прашната пътека, Андрей замря до вратата на служебното купе, където един кондуктор, наведен над огромния метален умивалник, миеше празни бирени кутии (в съседния вагон ги боядисваха в национален дух и ги продаваха на Запад). Андрей изчака момента, когато кондукторът се обърна назад, шумгна се покрай вратата и влезе в тоалетната. Там той се заключи, пъкна клина между вратата и дръжката на бравата и го удари няколко пъти с длан — сега кондукторът не можеше да отвори вратата от другата страна дори със своя ключ.

Прозорецът се отвори веднага. Андрей погледна през образувалия се отвор — всички съседни прозорци бяха затворени. Той надяна ръкавиците, шапката и очилата, обърна се с гръб към прозореца и се хвана с вдигнати назад ръце за горния край на рамата. После опря крак в дуралуминиевата дръжка на стената, огъна се и започна бавно и внимателно да се измъква навън.

Той вече отдавна можеше да повтори всичките необходими движения със затворени очи, но независимо от това, всеки път за няколко секунди дъхът му спираше. В окултните книги, които продаваха до ресторанта, тази процедура бе описана много заплетено и тайнствено, с множество недомлъвки — за нея явно пишеха хора, нямащи понятие за какво всъщност разказват. Най-простият евфемизъм за това беше изразът „ритуална смърт“. В известен смисъл така си и беше — същото ставаше и с умрелия, когото изтикват през прозореца, за да го хвърлят върху насипа. Но разбира се, това беше

единственото сходство, макар че процедурата наистина бе доста рискована. А що се касае до тъмния подсъзнателен страх, то от него спасяваше само трезвата мисъл и чувството за хумор — Андрей си напомняше, че той просто се катери към покрива на вагона.

Над прозореца минаваше огънат олук за стичане на водата. Андрей се хвана за края му и се издърпа нагоре — сега той седеше на ръба на прозореца, провесил крака навътре. Далеч напред в посоката на движение се показва зелена ивица храсти и той се закатери по-бързо, за да не го издраскат клоните. След няколко секунди той вече беше горе, на ребристия и непривично широк покрив на вагона, покрит с олющена жълта боя и осеян с ръждивите гъби на вентилационните тръби. Той стана на крака и се огледа.

Далеч на запад на покрива стояха хора, но оттук не бе възможно да се разпознае някой от тях. Андрей прескочи няколко вагонни съчленения, намери вдлъбнатината, по която познаваше мястото, където беше купето на Хан, и потропа по него с крак.

Хан се появи след пет минути — беше облечен с брезентово яке с качулка и носеше същите очила, както и Андрей. Те мълчаливо поеха на запад, прескачайки със засилка празнините над гумените съединения между вагоните.

Скоро остана назад хлъзгавият покрив на ресторанта, граничният вагон, и тези, които стояха отпред, приветствено замахаха с ръце. Андрей позна няколко души и им помахаше в отговор. В обичайния смисъл на думата той не познаваше никой от тях — цялото общуване с хората, които двамата с Хан срещаха горе, се свеждаше до обмен на приветствени жестове. Те минаха покрай неподвижния старец с мръсна ватенка и стара военна ушанка — както обикновено, той седеше по турски в центъра на покрива и пушеше дълга лула с малък метален чибук (не бе ясно как той се изхитряше да я запали на такъв вятър). Нататък седеше компания в дълги тъмносиви раса — лицата на тези хора бяха скрити от капюшоните, така че не можеше да се каже нищо нито за пола, нито за възрастта им. Разположени в кръг, те изучаваха неразбираемата геометрична фигура, начертана с въглен на покрива на вагона. Фигурата беше същата, както и преди — кръг с някакви симетрични линии, приличащи на разкъсана звезда. Андрей си спомни, че и миналото, и дори по-миналото лято те бяха заети със

същото — беше напълно неясно с каква цел толкова дълго гледат тази проста рисунка.

Изобщо Андрей се съмняваше, че хората, които среща на покрива, се качват горе с някаква определена цел. Самият той никога не бе имал такава цел и нищо не очакваше от тези разходки. Наистина, двамата с Хан се запознаха именно тук. Тогава те не си казаха нито дума — тук никой с никого не говореше — но след ден или два, когато се сблъскаха в коридора, се познаха. По-късно Хан каза, че качването на покрива е не само безполезно, но по-скоро дори вредно, тъй като там човек само се отдалечава от възможността наистина да напусне влака — но все пак те продължаваха да се качват горе, просто за да избягат поне за известно време от омръзналото им пространство на всеобщия живот и смърт. Не се виждаше нито началото, нито края на влака — линията на вагоните, извивайки се няколко пъти в полето на зрение, и на двете страни стигаше до хоризонта, но въпреки това някъде съществуваше локомотив, и за това, освен множеството вътрешновагонно- метафизични обосновки, имаше и две преки доказателства — дебелият меден проводник на половин метър от главите им и донасящото се понякога незнайно откъде тихо протяжно изсвирване.

Андрей усети, че Хан го дърпа за ръкава, и погледна натам, накъдето сочеше той. На съседния покрив стоеше твърде странна компания — четирима души, облечени, сякаш бяха музиканти, в някакви преувеличено- латиноамерикански дрехи. В следващата секунда Андрей видя в ръцете им инструменти и разбра, че наистина са музиканти. Поради грохота на колелата музиката изобщо не се чуваше, но бе ясно, че малкият оркестър се старее с всички сили — този, който свиреше на флейтата на Пан, от напрежение дори прилякаше на места, а лицата на китаристите бяха толкова решителни, сякаш в ръцете си държаха не китари, а винтовки, и щурмуваха бронираното купе на самия Пабло Ескобар. Андрей отмести поглед нататък и видя странен човек с широка сламена шапка на раменете — той стоеше опасно близо до края на вагона, подскачаше на място и размахваше ръце, сякаш се мъчеше да се сгрее. Никога по-рано Андрей не бе виждал горе нито този човек, нито музикантите.

Влакът се носеше към някаква река, или може би тясно разклонение на езеро, над което бе прехвърлен странен мост —

оградата му беше много ниска, едва достигаща до покрива на влака. Андрей помисли, че навярно тя може да се прескочи, и в същия този момент, когато в главата му дойде тази идея, човекът със сламената шапка силно отскочи от покрива, откъсна се от вагона и прелетя над оградата на моста.

Няколко секунди Андрей не можеше да повярва, че това наистина се е случило. После той легна по корем, допълзя до края на покрива и се надвеси навън, опитвайки се да разгледа поне нещо. Водата под моста бе практически неподвижна; по повърхността се разбягваха кръгове, в центъра на които се поклащаше напомнящата огромен леген сламена шапка. Минаха няколко дълги секунди, и над водата като черно топче се показа главата. Човекът заплува към брега, а после всичко се скри зад обраслия с трева насип.

Андрей се вдигна на крака и погледна Хан. Той възхитено клатеше глава и съдейки по движението на устните, говореше нещо. Всички наоколо гледаха по посока на скрилата се река — дори непонятните хора в раса, които обикновено не обръщаха никакво внимание на останалите, сега стояха на крака и объркано гледаха на изток, където навеки остана неизвестният човек. Само старецът с ушанката все тъй неподвижно седеше на обичайното си място и пускаше едва забележими от вятъра струйки дим — не беше ясно дали просто нищо не е забелязал, или вече е виждал и много по-чудни неща. Музикантите бяха изчезнали някъде. Андрей ги потърси с поглед и видя няколко дребни фигурки, скачащи от вагон на вагон — те вече бяха успели да стигнат доста далеч на запад.

3

— Харесва ли ти? — попита Антон. — Само че честно.

— Кое?

— Новата серия — каза Антон и кимна към масата.

— Защо серия? — учуди се Андрей. — Те всички са еднакви.

— Такава е концепцията — каза Антон. — Те са номерирани, като литографии.

Андрей седеше на края на пейката и гледаше бирената кутия в ръцете на Антон. Той тихо мърмореше нещо и движеше по нея малката четчица, извил неестествено шия, за да не омаже брадата си с боя — въпреки това на нея вече се белееха няколко петна, които изглеждаха като посивели кичури. Няколко готови боядисани кутии стояха на масичката — на всичките имаше една и съща рисунка: коридор на вагон, по който с чаени чаши в ръце вървяха румени девойки с кокошници^[1] и жълтокоси момци с червени рубашки, всичките с едни и същи лица, подобни на вимета — това бе, както разбра Андрей, съзнателен и даже подчертан цитат от Гумилъв, тъй като от лицата стърчаха дълги кравешки цицки, пръскащи струйки мляко, а под рисунката със славянски букви беше изписано:

Машинисти, спрете,
спрете вагона сега.

— Как е? — повтори Антон.

— Според мен е добре — каза Андрей. — Само че е много социално. Все пак „Бъдуайзърът на Господа мой“ беше къде-къде по-силен.

— Не разбирам — каза Антон, — защо каквото и да нарисувам, все го сравняват с „Бъдуайзъра“?

— Просто се сетих за него — каза Андрей. — Наистина гениално нещо беше.

Срещу Антон седеше жена му Олга, която зачистваше със ситна шкурка повърхността на кутиите. Краката ѝ бяха завити с одеяло, тъй като вратата на купето бе свалена от пантите и над пода силно духаше.

На мястото на вратата висеше още едно одеяло — то не стигаше до пода, и се виждаха обувките и чехлите на минаващите по коридора. Андрей вдигна очи към огънатите панти и поклати глава.

— Не мога да разбера как сте им разрешили да свалят вратата? — попита той. — Нали никой няма право, ако не сте съгласни.

— А нас никой не ни е питал съгласни ли сме или не — каза Антон. — Дойдоха и казаха — конверсия. От купейните в запазените места. Дадоха ни нещо да подпишем, и край. Хайде стига за това. Ти виждал ли си някой от нашите?

— Гриша го виждам често — каза Андрей. — Той сега, както казват, се е издигнал, тоест има много пари. Неотдавна видях и Серьога. Много силно се е изменил. Не пие, не пуши. Приел е утризма.

— Това пък какво е?

— Има такава религия, много красива. Те вярват, че напред ни тегли локомотив от типа „У-3“ — наричат го също така „тройка“ — а всички ние пътуваме към светлото утро. Тези, които вярват в „У-3“, ще преминат над последния мост, а останалите — не.

— Сериозно? — каза Антон. — Никога преди не бях чувал. А ти не си ли го приел?

— Не, не съм — каза Андрей. — Аз я карам както преди. Ето сега чета една хубава книжка. Казва се „Пътеводител по железопътните линии на Индия“. Намерих я съвсем случайно. После, ако искаш, ще ти я дам.

— А за какво става дума там? — попита Антон, който бе вдигнал кутията над главата си и внимателно я разглеждаше.

— Трудно ми е да ти кажа. Просто някакъв човек пътува с влак из Индия и пише за това, което се случва с него. При това така и не е ясно дали наистина пътува из Индия, или просто си представя. Ще ти хареса.

— У теб ли е сега тя? — попита Антон.

— Да — каза Андрей.

— Прочети ми някое парче, а? Че ръцете ми са целите в боя.

— Какво парче? — попита Андрей.

— Все едно.

— Тогава — каза Андрей — ще започна от това място, до което съм стигнал аз. С две думи ще ти кажа какво имаше преди това — отначало той пишеше какво вижда през прозореца, а после започна да

описва онези, които му пречат да стои до този прозорец. Много дълга и жлъчна класификация.

Андрей измъкна книжката от джоба си, отвори я на отбелязаната страница и почна да чете на глас:

„Накъде вървят всички те? Защо? Нима те никога не чуват тракането на колелата или не виждат голите равнини зад прозорците? На тях им е известно всичко за живота, но те вървят нататък по коридора, от тоалетната към купетата и от платформата към ресторанта, постепенно превръщайки днес в поредното вчера, и мислят, че има някакъв Бог, който за всичко това ще ги възнагради или накаже. Но щом те не полудяват, значи все пак знаят някаква тайна. Или аз зная тайна, която по-добре никой да не знае. Нещо такова, заради което никога през живота си вече няма да мога така невинно и безсмислено да вървя по леко поклащация се коридор и дори да не си давам сметка за това, че по коридора вървя аз. Но нали не знам никаква тайна. Просто виждам живота такъв, какъвто е, трезво и точно, и никога няма да мога да приема тази гърмяща по релсите жълта катафалка за нещо друго. Индия ми харесва, и затова сега пътувам из Индия. А те са просто луди, пътници в един луд влак, и във всичко, което казват, аз чувам само тракането на колела. И от това, че те са много, а аз съм почти сам, нищо не се променя...“

Андрей чу някакво шумолене, вдигна очи и видя, че жената на Антон обува ботушките си. Антон бършеше ръце в омазан с боя парцал.

— Извинявай, старче — каза той, — ние ще ходим на театър. Прочети ми последните редове. Как свършва всичко там.

Андрей се поколеба, отвори последната страница и прочете: „Милостта е безпределна, и аз знам със сигурност, че когато влакът спре, зад жълтата му врата ще ме чака бял слон, върху който ще продължа вечното си връщане към Неименуемото“.

— Ясно — каза Антон. — Интересно, разбира се. Само че няма да я чета, благодаря ти.

— Не ти ли харесва?

— Не бих казал, че ми харесва или не ми харесва — отвърна Антон. — Просто това няма отношение лично към мен.

— Защо? А това, което рисуваш — каза Андрей и махна с глава към готовите кутии — не е ли същото, но на друг език? Спрете вагона,

и така нататък? Или ти ги рисуваш не на сериозно? Неискрено?

— Какво значи „не на сериозно“, „неискрено“ — каза Антон. — Някак детски са ти понятията. Има живот и има там изкуство, творчество. Соц-арт там, концептуализъм там. Модерн там, постмодерн там. Тях отдавна вече не ги бъркам с живота. Аз имам жена, скоро и дете ще имам — ето това е сериозно, Андрюша. А да рисувам мога каквото си искам — има всякакви там културни игри и тъй нататък. Така че вагоните аз ги спирам само на бирените кутии, и то отново защото мисля за детето си, което ще пътува нататък ето в този истински вагон. Разбираш ли?

Той леко тропна на пода и махна с ръка към стената.

— Антон — каза Андрей, — ти нищо ли не чуваш сега?

Антон замря и се ослуша.

— Не — каза той, — нищо. А какво трябва да чувам?

— Нищо. Сторило ми се е.

— Време е да тръгваме — каза Олга и дръпна висящото на мястото на вратата одеяло, — ще закъснеем.

— А какво ще гледате? — попита Андрей.

— „Броневлак 116-511“ — отвърна Олга. — Не се бой, това е авангарден прочит.

— Чий прочит? — попита Андрей.

— „Театър на горната полица“ — каза Олга. — При тях всичко е колективно и анонимно, така че никой не знае чий точно прочит е. Под секрет ще ти кажа, че декорациите там ги е рисувал Антон. Искаш ли с нас? Там е лесно да влезеш.

— Не — каза Андрей, — ще се отбия при Хан. Отдавна не съм бил при него.

— Как живее той, между другото? — попита Антон. — Намери ли себе си?

— Да — каза Андрей, — и много други неща. Е, довиждане.

— Довиждане. Предай на всички там много поздравя.

---

[1] Украшения за глава от руска женска народна носия. ↑

2

На вратата на купето на Хан висеше незнайно откъде взел се календар с котета, който закриваше познатата драскотина. Няколко секунди Андрей не можеше да разбере каква е работата, после се огледа настрани, убеди се, че не е сбъркал вратата и почука. Никой не му отговори.

Андрей отвори вратата. В купето цареше неправдоподобен безпорядък — такъв, какъвто се получава само при погребения, раждания и преселвания. На дивана на Хан седеше възрастна дебела жена със следи от минала грозота на отеклото лице — възрастта вече я бе евакуирала благополучно от зоната на действие на естетическите характеристики. На пода пред нея стояха няколко куфара и покрити с кърпа кошница, излъчваща силна миризма на колбаси. От горното легло стърчеше мъничко детско краче, обуто с бял чорап, което леко се клатеше в такт с вагона.

— Здравейте — каза Андрей.

— Добър ден — отвърна жената, вдигайки нищо не изразяващите си очи.

— Къде е Хан?

— Тук няма такъв.

— Той да не се е преместил?

— Не знам — каза тя, — може да се е преместил, а може и да е умрял. Ние не знаем. Ние сме от чакащите. Настаниха ни на освободеното място. Попитайте кондуктора, той знае.

— А вещите? — попита Андрей. — Вещи бяха ли останали?

— Никакви вещи нямаше тук — оживи се жената, — какво си измисляте? Какви вещи?

— Ама не — каза Андрей, — не си мислете, че имам претенции. Просто питам.

— Диванът беше празен — каза жената, — леглото също. Аз чужди неща през живота си не съм взимала.

— Ясно — каза Андрей, обърна се и бутна вратата.

— А вие не сте ли Андрей? — попита изведнъж жената.

— Андрей съм. Защо?

— Тук имаше някакво писмо. Надписано е — за Андрей, а кой Андрей, не е ясно. И от кого, също не е ясно. Може би е за вас?

— За мен е — каза Андрей, — дайте го.

— Някъде тук беше — замърмори жената, ровейки сред натрупаното на масата бельо. — С това бог знае кога ще се оправя. Страшен стана животът. В коридора е блъсканица, а сили нямам. Аха, намерих го. Ето го. А сигурен ли сте, че е за вас? Носите ли билет със себе си?

— Аз съм безбилетник — разпасано се пошегува Андрей.

Жената изхъмка и подаде плика на Андрей.

— Ще лъжеш момичетата — каза тя с известна игривост. — Това е. Никакви други вещи няма.

— Благодаря — каза Андрей и прибра писмото в джоба си. — Много ви благодаря.

— Довиждане — каза жената.

Като излезе от купето, Андрей едва не се сблъска с вървящия из вагона кондуктор, но не тръгна да го разпитва за нищо.

Пьотър Сергеевич беше пиян и весел. На масата пред него стоеше не обичайната бутилка „железопътна“, а квадратно шише със скъп коняк „Лазо“ с пламтяща локомотивна пещ на етикета. До него бяха разгънати някакви чертежи и хелиографски копия — Андрей забеляза на един от тях силно увеличена дръжка от брава. Имаше и няколко официално изглеждащи хартии с печати — съдейки по маслените петна, в тях е бил загънат сервилатът, с който Пьотър Сергеевич бе успял хищно да замези; изглеждаше, сякаш разхвърляните по масата парчета ги е кълвал орел.

— Как си?

— Нормално — каза Андрей, — а вие?

Пьотър Сергеевич вдигна косматия си палец.

— Утре цял ден няма да съм тук — каза той, — от сутринта. И през нощта също няма да се прибирам. Ще вземеш ли бельо и за мен?

— Добре — каза Андрей. — Само предупредете кондуктора. Вече трийсети ли сме?

— Да — каза Пьотър Сергеевич, — трийсети. Как лети времето. Така и не успяхме да си поживеем. Да ти наля ли?

Андрей завъртя глава. Като свали обувките си, той легна на мястото си, обърна се с лице към стената и измъкна от джоба си „Пътеводителя по железопътните линии на Индия“, в който бе вмъкнато писмото, поколеба се за секунда и скри писмото обратно в джоба. „Ще го прочета утре“, помисли той и разтвори книгата.

„...всъщност никакво щастие няма, има само усещане за щастие. Или с други думи, има само съзнание. Няма никаква Индия, никакъв влак, никакъв прозорец. Има само съзнание, а всичко останало, в това число и самите ние, съществува само дотолкова, доколкото попада в неговата сфера. Тогава защо, мисля си аз отново и отново, защо да не тръгнем право към безкрайното и неизразимо щастие, захвърляйки всичко останало? Наистина, ще се наложи да захвърлим и себе си. Но кой ще изхвърли? Кой тогава ще бъде щастлив? И кой е нещастен сега?“

На Андрей му се спеше и той лошо разбираше написаното — думите се застъпваха една върху друга и образуваха пред очите му сложни геометрични конструкции. Той затвори книгата.

— Андрюша — поде гласът на Пьотър Сергеевич, — какво се мръщиш? Обърни една чашка.

— Наистина не искам — каза Андрей, — благодаря.

— Както знаеш.

Андрей се обърна по гръб и известно време изучаваше мъждивия жълт абажур на тавана.

— Пьотър Сергеевич — каза той, — мислили ли сте някога накъде всъщност пътуваме?

— Какво — попита Пьотър Сергеевич, — неприятности ли си имаш? Недей се коси. Като помислиш, една си захвърлил, друга си намерил. Отиди в запазените места, там бързо ще се оправииш. Знаеш ли колко такива кучки са там? Цял вагон. Само да имаш пари.

— Е, все пак, накъде?

— Какво, не знаеш ли?

— Трудно ви е да го кажете?

— Не, не ми е трудно.

— Ами кажете го тогава. Накъде според вас пътуваме?

— Накъде, накъде. Какво, иска ти се още веднъж да го чуеш ли? Ясно накъде. Към разрушения мост. Защо си тъпчеш още от млад главата с тая хуйня бе, Андрюша?

1

Утрото беше облачно — вместо небе отгоре висеше равна сива повърхност, приличаща на тавана в коридора, само че без вентилационни отвори. Пьотър Сергеевич вече бе излязъл. На масата лежеше бележка за кондуктора и стояха две чаши с изстинал вече чай. Андрей се облече, измъкна от джоба си писмото и веднага го прибра обратно. После заключи вратата и седна на масата. Пьотър Сергеевич не можеше да търпи това, а пък вдигнатите крака на дивана му не би ги простил на никой и за нищо на света, но днес Андрей можеше да не се съобразява с него.

Той никога не пропускаше възможността да прекара в самота някой и друг час до прозореца на купето. Това съвсем не беше същото, както да стои до прозореца в коридора, където постоянно се налагаше да пропуска вървящите покрай него хора и изобщо да взаимодейства с околните по множество трудноуловими начини. Андрей не вярваше особено на автора на „Пътеводителя“, който пишеше, че човек може да се предава на безметежно съзерцание на ландшафта дори пред вратата на натъпкана с викащи хора платформа.

Днес денят не бе особено удачен — на няколко метра зад прозореца се носеше безкрайна стена от дървета. Обикновено такива насаждения закриваха пейзажа за няколко часа, а понякога и дни, и на Андрей му оставаше само да гледа ивицата трева между влака и дърветата, разглеждайки предметите, изхвърлени от преминалите някога оттук вагони на „Жълтата стрела“.

Отначало всичко долу се сливаше в еднородна сивозелена смесица, но след няколко минути очите му свикнаха и им беше достатъчна кратка част от секундата, за да идентифицират изкуствените примеси в пейзажа. Възможно бе работата да не е в тренираността на погледа, а във въображението, и той да успява не толкова да разгледа носещата се покрай прозореца картина, колкото да домисли и досъздаде това, което трябваше да се намира там, използвайки и най-дребните намеци, които му даваше околният свят.

Но за повечето обекти, лежащи по склоновете на насипа, беше трудно да се сбърка.

Най-много бяха, разбира се, празните бутилки. Зиме те се открояваха на снега като ярки зелени петна, а сега можеха да бъдат отличени от тревата само по блясъка. По-леките бирени кутии се отнасяха от въздушния поток и обикновено не отлитаха така далеч от вагоните. По-нарядко попадаха доста странни предмети — например на едно място от неголямо блато стърчеше наскоро забила се в калта картина с огромна златна рамка (на Андрей му се стори, че това е стандартна репродукция на „Бъдещи железничари“ от Дейнека.) На друго място, примерно на километър след картината, се мярна разбил се при падането никелиран самовар. А недалеч от него лежеше великолепен черен куфар, върху който седеше голяма тлъста врана. Навсякъде се белееха ярките петна на използваните презервативи — впрочем, понякога презервативът можеше да се сбърка с неголяма кост от типа на ключицата, а костите, търкалящи се в тревата, бяха почти толкова, колкото и бутилките. Особено много бяха черепите — навярно защото се оказваха прекалено тежки за дребните гризачи, а по-едрият животни се бояха да идват близо до гърмящата жълта стена. Някои черепи, съвсем стари, бяха полирани до бяло от дъждовете и вятъра, а на по-новите още бяха останали коси и парчета плът. Особено разсмя Андрей един череп с блестящи очила, в които, както му се стори, дори се бяха запазили стъклата.

По храстите и дърветата имаше множество следи от неотдавнашни погребения — разноцветни кърпи, одеяла и чаршафи. Те се развяваха от вятъра като флагове, приветстващи новия живот, носещ се напред покрай тях — като че ли така, спомни си Андрей, беше казал някакъв поет, който после се хвърли с главата надолу от прозореца на вагон-ресторанта. Възглавниците също бяха много — и съвсем нови, и вече изгнили под честите през това лято дъждове. Стопаните им обикновено лежаха недалеч от тях в най-различни пози и стадии на разложение: наистина много от тях и върху насипа запазваха строгия си вид — краката полусгънати, едната ръка свита под главата, а другата опъната по тялото. Това се обясняваше просто — понякога кондукторите по молба на роднините завързваха крайниците на починалите с канап, за да изглеждат след смъртта си прилично; това също така имаше някакво отношение към религията.

Андрей забеляза, че в тревата до насипа почнаха все по-често да попадат изсъхнали бели цветя, които той първо сметна за презервативи. Той помисли, че те просто си растат там, но видя, че много от тях са загънати в целофан и лежат със стъблата нагоре. После започнаха да се появяват букети, а после — венци, всичките от увехнали бели рози. Андрей разбра каква е работата — преди две седмици по телевизора показваха погребението на американската попзвезда Изида Шопенхауер (всъщност, спомни си Андрей, тя се казваше Ася Акопян). Във вестниците писаха, че по време на церемонията от прозорците изхвърлили два тона отбрани бели рози, които покойната обожавала повече от всичко на света — очевидно това бяха те. Андрей се притисна към стъклото. Минаха две или три минути — през цялото това време белите петна на тревата се сгъстяваха — и той видя лежащата в тревата мраморна плоча със стоманени сфинксове по краищата, за която със златни вериги бе закрепена бедната Изида, вече порядъчно подута от жегата. По краищата на плочата имаше реклами — „Rolex“, „Pepsi-cola“ и още някаква по-дребна — като че ли знак на фирма, произвеждаща зеленчукови шницели с чисто американски вкус. До плочата се суетяха две дребни кучета; едното от тях обърна муцуна към влака и беззвучно залая. Второто въртеше опашка; от устата му висеше нещо дълго и синкаво-червено.

„Световната култура — помисли Андрей — идва до нас с голямо закъснение“.

Стената от дървета зад прозореца се прекъсна чак вечерта, когато вече бе почнало да се стъмва. Отначало те просто станаха по-редки, между тях се появиха пролуки, а после изведнъж се ширна поле с пресичащ го път. До пътя стояха няколко тухлени къщи с черни квадрати на прозорците — капаците им бяха широко разтворени. В далечината премина удивително красива бяла църква с полегат кръст, напомняща издигната към небето ръка — виждаше се само върхът ѝ, а долната част бе скрита в гората.

После се появи дълъг пуст перон — на едно място на него Андрей успя да забележи стара челюст, самотно лежаща на голата бетонна плоскост. До челюстта стърчеше прът с празен стоманен правоъгълник, в който някога е стояла табела с названието на гарата. Мярнаха се няколко плочи от бетонна ограда, зад която бяха струпани

някакви решетести конструкции от ръждиво желязо, и всичко се скри зад отново появилата се стена от плътно растящи дървета — онези, които вярваха в снежните хора, считаха, че тези дървета са засадени от тях, за да не проникват погледите и мислите на пътниците прекалено дълбоко в техния свят.

На вратата се почука, и Андрей скочи от масата.

— Кой е? — попита той.

— Авел — проговори басът зад вратата. — Вътре ли си? Излизай, там дават бельото.

Когато Андрей се реши накрая да разпечата писмото, вече беше тъмно, а зад стъклото се носеше все същата стена от дървета. Той отмести поглед от прозореца, измъкна от джоба си плика и разкъса края му. Вътре лежеше акуратно откъснато карирано листче, на което се чернееха равни мастилени редове:

„В миналото хората често са спорили съществува ли локомотив, който ни тегли след себе си към светлото бъдеще. Случвало се е те да делят миналото на свое и чуждо. Но всичко остана зад гърба ни: животът върви напред, и те, както виждаш, изчезнаха. А във височина? Сляпото здание зад прозореца се губи във вълните на годините. Нужен е ключ, а той е в ръцете ти — как ще го намериш и на кого ще го връчиш? Пътуваме под тракането на колелата, а излизаме пост скриптом на вратата“.

Подпис нямаше. Андрей препрочете писмото, повъртя го между пръстите си, сгъна го и го пхна обратно в плика. После легна на дивана си, угаси лампата над възглавницата и се обърна към стената.

Зад прозореца ставаше нещо странно — такова нещо Андрей никога не бе виждал. Влакът минаваше през нощен град по ниска естакада, отделена от улиците с желязна решетка. Зад прозореца на вагона светеха безброй огньовете — улични лампи, прозорци на къщи, автомобилни фарове. Но най-странното бе това, че долу имаше хора, много хора. Те стояха до решетката на естакадата; когато прозорецът, зад който седеше Андрей, минаваше покрай тях, те почваха да махат с ръце и да крещат весело. Като че ли в града имаше празник — всички, които той видя, изглеждаха крайно безгрижни.

Накрая на Андрей му стана тежко да чувства върху себе си такова количество погледи. Той стана и излезе в коридора. От другата страна на вагона зад прозорците се простираше обичайната тъмна верига на дърветата, и Андрей усети, че му олеква. Коридорът изглеждаше някак странно — подът бе покрит с дебел слой прах, вратите на всички купета бяха разтворени, а в тях се виждаха голите железни скелети на диваните. Андрей отначало се учуди и дори се изплаши, но си спомни, че във влака освен него няма нито един човек, и се успокои. Прииска му се да препрочете писмото, и измъкна сгънатия на две плик от джоба. Текстът, естествено, си оставаше същият:

Миналото е локомотив, който тегли след себе си бъдещето.

Понякога това минало на всичкото отгоре е и чуждо.

Ти пътуваш с гърба напред и виждаш само онова, което вече е изчезнало.

А за да се слезе от влака, е нужен билет.

Ти го държиш в ръцете си, но на кого да го покажеш?

Вглеждайки се в тези равни редове, Андрей се обърна към вратата на своето купе, сложи ръка на дръжката и изведнъж забеляза в най-долния край на листа постскриптум, кратка бележка с дребен почерк, която преди не бе забелязал — сигурно защото тя се разполагаше зад сгъвката.

И в същата тази секунда той разбра, че не стои в празния коридор на влака, а лежи на дивана в купето си и сънува. Той започна

да се събужда, но за неуловимия миг, който отне пробуждането, успя да прочете и запомни постскриптума, по-точно да запомни думите, които сънуваше — насън те имаха някакъв съвсем друг смисъл, който не можеше да се пренесе в реалния свят, но който той успя да разбере.

P.S. Цялата работа е там, че ние постоянно се отправяме на пътешествие, което е свършило секунда преди да успеем да тръгнем.

Андрей включи лампата над възглавницата, измъкна писмото и го прочете — там нямаше никакъв постскриптум. На мястото, където го бе видял насън, имаше само няколко едва забележими драскотини, сякаш някой е драскал по листа със засъхнала химикалка, опитвайки се да я разпише.

Нещо не бе наред. Нещо се бе случило, докато той спеше. Андрей се надигна от дивана, завъртя глава и изведнъж разбра, че наоколо цари оглушителна тишина. Колелата вече не тракаха. Той погледна през прозореца и видя неподвижно клонче с големи черни листа в квадратното петно светлина, падащо от прозореца. Влакът бе спрял.

Когато Андрей излезе в коридора, там всичко бе както обикновено — светеха лампите, миришеше на тютюн. Но подът под краката бе съвършено неподвижен, и крачейки по него, Андрей забеляза, че той леко се поклаща. Вратата на служебното купе беше отворена. Андрей надникна там и срещна поглед с кондуктора, който стоеше неподвижно до масата с чаша чай в ръка. Андрей отвори уста, готвейки се да попита какво се е случило с влака, но разбра, че кондукторът не го вижда. Андрей помисли, че оня спи или е изпаднал в някакво вцепенение, но тогава погледът му падна върху чашата в ръката на кондуктора — в нея неподвижно висеше бучка захар, над която се издигаше верига от също така неподвижни въздушни мехурчета.

Той вече знаеше какво трябва да направи нататък. Приблужи се до кондуктора, внимателно пъкна ръка в страничния джоб на китела му и извади оттам ключа.

Като излезе на платформата, той се доближи до вратата, пъкна ключа в кръглата ключакла — той влезе плитко, тъй като ключалката бе натъпкана с многогодишен боклук — и го завъртя. Вратата със скърцане се отвори и на пода се посипаха натъпканите в процепите й вкаменени угарки. Андрей тъкмо помисли, че трябва да се върне в

купето за вещите си, но разбра, че нито една от тях, които останаха в лежащия под дивана му куфар, няма да му потрябва вече. Той застана на края на насеченото желязно стъпало и погледна в тъмнината. Тя бе безкрайна и тиха; от нея долиташе топъл вятър, пълен с множество непознати миризми.

Андрей скочи на насипа. Веднага след като краката му се удариха в чакъла, с който бяха посипани траверсите, отзад се раздаде съскането на сгъстения въздух, а още след секунда издрънчаха разтеглящите се съчленения между вагоните. Влакът тръгна и започна бавно да набира ход. Андрей отстъпи няколко метра настрани и погледна „Жълтата стрела“.

Отстрани тя наистина напомняше сияеща с електрическите си огньовете стрела, пусната неизвестно от кого неизвестно накъде. Андрей погледна към точката, от която се появяваха вагоните, а после към другата, където изчезваха — и на двете страни не се виждаше нищо освен тъмна пустота.

Той се обърна и тръгна в тъмнината. Не мислеше особено накъде върви, но скоро под краката му се намери асфалтов път, пресичащ широкото поле, а в небето на хоризонта се появи светла ивица. Тракането на колелата зад гърба му постепенно утихна, и скоро той започна ясно да чува това, което не бе чувал никога преди: сухото пукане на тревата, шумът на вятъра и тихият звук на собствените си стъпки.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.